

Nr 346

Av herr Lundmark m. fl., om vissa stödåtgärder i samband med skogsbrukets rationalisering.

(Lika lydande med motion nr 300 i Första kammaren)

Skogsbrukets rationalisering och mekanisering har på kort tid avsevärt förändrat arbetsmarknadsläget för skogens folk, då den medfört en betydande minskning av arbetskraftsbehovet med åtföljande specialisering och omlokalisering av arbetskraften. Året-runt-driften har redan kommit att bli en nödvändig förutsättning för ett ekonomiskt skogsbruk. För de kvarvarande skogsarbetarna innebär detta avsevärda fördelar bl. a. genom fastare anställningsvillkor. För småbrukare och ägostyckningsinnehavare i skogsbygderna är dock denna utveckling mycket bekymmersam. Dessa har ända fram till de senaste åren fyllt en värdefull uppgift i skogsbruket genom att under avverkningssäsongen arbeta med körning och huggning inom närbelägna skogar och under året i övrigt fungera som arbetskraftsreserv för mera tillfälliga flottnings- och skogsvårdsarbeten. Det är denna kategori som nu i första hand bortrationaliseras och som i många enskilda fall kommer i allvarliga svårigheter, bl. a. på grund av att en förflyttning till annan marknad försvåras av att deras fastigheter i många fall icke är möjliga att realisera på rimliga villkor.

Den ovan skisserade utvecklingen har varken de enskilda, kommuner eller planerande myndigheter kunnat förutse, varför investeringar i bostadshus och ekonomibyggnader skett i ungefär samma omfattning som på andra håll och oftast med statligt stöd. Nu finner sig mången stödjordbrukare vara friställd från den sysselsättning som utgjorde grunden för familjens existens, med en avsevärd skuld på investeringar i sin fastighet samtidigt som efterfrågan på stödjordbruk praktiskt taget upphört. De utvägar som återstår är att brukaren söker arbete på annan plats — kanske i en annan landsända — och familjen bor kvar på fastigheten, vilket dock innebär stora påfrestningar för familjens fortsatta sammanhållning, eller att hela familjen flyttar till en ny arbetsplats och småbruket ställs öde. Detta betyder att familjeförsörjaren, förutom de ekonomiska ansträngningar som en omlokalisering av hemmet innebär, skall klara hyra för en familjebostad på den nya arbetsplatsen och dessutom bära räntor, amorteringar och andra utgifter för sitt småbruk, som kanske icke lämnar någon avkastning.

Det synes därför vara en social angelägenhet att göra det möjligt för dessa småbrukare att lösgöra sig från sitt fastighetsinnehav utan att först tvingas försätta sig i konkurs. Det är också en fråga om jordbrukets yttre rationalisering, där åtgärder från samhällets sida bör synkroniseras med utvecklingen i bygden. De hjälpmedel samhället för närvarande har i sin hand för dylika fall inskränker sig till vad lantbruksnämnderna, med stöd av rationaliseringskungörelsen (SFS 59/1956), kan göra. Om jordbruket utnyttjas till förstärkning av annat jordbruk kan värdeutjämningsbidrag utgå, men detta bidrag torde icke kunna tillämpas i fall där byggnadsvärdet på fastigheten är mångdubbelt större än markens värde. Det synes därför nödvändigt med en stödform efter andra villkor och till större belopp.

En tänkbar lösning av detta problem vore att fastigheter av den typ det här är fråga om och som blir disponibla på grund av att ägaren förlorat sitt existensunderlag via arbetsmarknadsmyndigheterna inlöses av vederbörande lantbruksnämnd på speciella villkor, exempelvis enligt följande.

Arbetsmarknadsmyndigheten anmäler till lantbruksnämnden att viss fastighet på grund av ändrade sysselsättningsförhållanden bör bli föremål för inlösen. Nämnden värderar fastigheten såsom ett rationaliseringsobjekt. Byggnadernas tekniska nuvärde redovisas för sig. Innan fastigheten inlöses av lantbruksnämnden har denna beslutat att ett visst anslag utgörande skillnaden mellan fastighetens beräknade försäljningsvärde och inköpspriset skall utgå. Byggnadernas andel i köpeskillingen bör maximeras till viss procent av deras tekniska nuvärde. För framräkning av tekniska nuvärdet användes en enhetlig metod.

Genom att i första hand lägga frågan om inlösen i arbetsmarknadsmyndigheternas händer markeras dess samband med arbetsmarknaden, och stödformen skulle därmed få en mera begränsad tillämpning.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning med syfte att underlätta omlokalisering av stödjordbrukare som på grund av rationalisering och strukturförändring i bygdens näringsliv förlorat underlaget för sin existens.

Stockholm den 19 januari 1963

Gunnar Lundmark

Helge Lindström

R. Lassinantti